

**G'OZIYEVA GULANDOM
ABDUVOXIDOVNA**

ODAM ANATOMIYASI

O'QUV QO'LLANMA

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH
VAZIRLIGI**

**G'OZIYEVA GULANDOM
ABDUVOXIDOVNA**

ODAM ANATOMIYASI

O'QUV QO'LLANMA

**“Durdona” nashriyoti
Buxoro – 2025**

UO'K 611(075.8)

28.706ya73

G' 57

G'oziyeva, G.A.

**Odam anatomiyasi [Matn] : o'quv qo'llanma / G.A. G'oziyeva .-Buxoro:
Sadriddin Salim Buxoriy, 2025.-136 b.**

KBK 28.706ya73

Ushbu o'quv qo'llanma biologiya ta'lim yo'nalishi uchun mutaxassislik fanidan, bakalavriat 60510100- biologiya (turlari bo'yicha), 61010300-jismoniy madaniyat, tibbiyot xodimlari, kollej-litsyelar talabalari uchun mo'ljallangan. Mazkur o'quv qo'llanma Buxoro davlat universiteti kengashining 2024 yil 30-avgustdagi №1 bayoni bilan ma'qullangan «Odam anatomiyasi» fani o'quv dasturi asosida tuzilgan. O'quv qo'llanmada odam organizmi a'zolari va tizimlarining anatomik tuzilishi haqidagi ma'lumotlar keltirilgan, a'zolarining ilmiy atamalari berilgan va ushbu atamalar xalqaro anatomik terminlarga mos.

Taqrizchilar:

R.R.Rahmonov, Buxoro Davlat pedagogika instituti Biologiya kafedrası dotsenti.

N.A. Shamsiyev, BuxDu biologiya kafedrası dotsenti

O'quv qo'llanma O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi Buxoro davlat universitetining 2025-yil 12-fevraldagi 83-U-sonli buyrug'iga asosan nashr etishga ruxsat berilgan. Ro'yxatga olish raqami 83-19.

ISBN 978-9910-642-48-7

KIRISH

Odam anatomiyasi fani, biologiya ta'lim yo'nalishi, tibbiyot xodimlari hamda sport yo'nalishi talabalari uchun nazariy va amaliy tomondan tayyorlovchi asosiy fanlardan biri bo'lib hisoblanadi. Odam anatomiyasi – odam organizmining taroqqiyoti, shakli va tuzilishini o'rganadi. Bunda, yoshga qarab o'zgarish, jinsiy va shaxsiy o'zgarishlarni hisobga olish kerak. Bolalik, balog'at, hatto, o'smirlik davrlarida ham a'zolar o'sib, to'qima elementlari takomillashayotgan bo'ladi. Kattalarda ham yashash sharoiti va tashqi muhit ta'siriga mos ravishda a'zolarida o'zgarishlar sodir bo'ladi. Odam organizmi bir butun tizim bo'lib, unung barcha qismlari o'zaro tashqi muhit bilan bog'langan.

Odam organizmining tuzilishini, unung alohida a'zolarining qismlari, shakli, ko'rinishi va ularning o'zaro munosabatini oddiy ko'z bilan makroskopik anatomiya o'rganadi.

Mikroskopik anatomiya esa a'zolarining nozik tuzilishini, tarkibiy elementlarini mikroskop yordamida o'rganadi. Anatomiya fani rivojlanishining dastlabki davrlarida, o'lgan odamni yorgan vaqtda o'rganilgan odam tanasi a'zolarini faqat tasvirlab berilgani uchun tasviriya anatomiya termini paydo bo'lgan.

Sistematik anatomiya odam organizmini tizimlarga bo'lib (suyak, mushak, ovqat hazm qilish va boshqalar) o'rgangani uchun u mo'tadil anatomiya deb ham ataladi.

Topografik anatomiya odam gavdasini sohalar bo'yicha, a'zolarining joylashishini, ularning o'zaro va skelet bilan munosabatini o'rganadi.

Odam organizmining tug'ilishgacha bo'lgan davrdagi (prenatal davr) rivojlanishi va o'sishini embriologiya, tug'ilgandan keyingi davrni (postnatal davr) yoshli anatomiya o'rganadi.

Odam tanasi tuzilishini uning faoliyatiga bog'lab o'rganadigan hozirgi davr anatomiyasi funksional anatomiya deb ataladi. Gistologiya organizm to'qimalarini ularning faoliyatiga bog'lab, moddalar almashinuvi va tarkibiy elementlarini to hujayra ichi tarkibigacha o'zaro munosabatini o'rganadi.

G'OZIYEVA GULANDOM ABDUVOXIDOVNA

ODAM ANATOMIYASI

O'QUV QO'LLANMA

Muharrir:

A. Qalandarov

Texnik muharrir:

G. Samiyeva

Musahhih:

Sh. Qahhorov

Sahifalovchi:

M. Bafoyeva

Nashriyot litsenziyasi AI № 178. 08.12.2010. Original-maketdan bosishga ruxsat etildi: 18.03.2025. Bichimi 60x84. Kegli 16 shponli. «Times New Roman» garn. Ofset bosma usulida bosildi. Ofset bosma qog'ozi. Bosma tobog'i 8,5. Adadi 100. Buyurtma №148

“Sadriddin Salim Buxoriy” MCHJ
“Durdona” nashriyoti: Buxoro shahri Muhammad Iqbol ko'chasi, 11-uy.
Bahosi kelishilgan narxda.

“Sadriddin Salim Buxoriy” MCHJ bosmaxonasida chop etildi.
Buxoro shahri Muhammad Iqbol ko'chasi, 11-uy. Tel.: 0(365) 221-26-45